

భారతదేశానికి పశ్చిమ భాగాన ఒక పెద్ద ఖండం ఉంది. ఈ ఖండంలో ఎంతో పెద్ద ఎడారులు, దట్టమైన అడవులు, అతి పొడవైన వెడల్పైన నదులు, లెక్కలేనన్ని పెద్ద సరస్సులు, వేల మైళ్ళు వ్యాపించిన విశాలమైన పచ్చికబయళ్ళు ఉన్నాయి. మనదేశంలో లేని చాలాకాల జంతువులు ఈ ఖండంలో ఉన్నాయి. ప్రపంచంలోనే బంగారం, వజ్రాల అతి పెద్ద గనులు ఈ ఖండంలోనే ఉన్నాయి. ఈ ఖండం పేరు ఆఫ్రికా. ఆఫ్రికాను మానవ సంతతికి పుట్టిల్లు అని చెబితే మీరు ఆశ్చర్యపోవచ్చు. మానవ సంతతి ఈ ఖండంలోనే మొదట ఆవిర్భవించింది. తరువాత ఇక్కడ నుంచి ఇతర ఖండాలవైపు వ్యాపించింది.

చిత్రం-6.1 భూమధ్యరేఖాప్రాంతపు అడవులు-ఉగాండా

చిత్రం-6.2 కెన్యాలోని సవాన్నా

చిత్రం-6.3 నైలునది ఒడ్డున కైరో నగరం

- ◆ ఆఫ్రికా ఖండాన్ని ప్రపంచ పటంలో చూసి పరిశీలించండి. దాని చుట్టూ ఉన్న సముద్రాల పేర్లను రాయండి. ఈ ఖండానికి చుట్టు ప్రక్కల ఉన్న ఖండాలు ఏవి?

ఆఫ్రికా - విశాలమైన పీఠభూమి:

ఆఫ్రికా భౌతిక పటాన్ని పరిశీలించండి. ఈ ఖండంలో ఏవైనా అతి పెద్ద మైదానాలు గమనించారా? తీరప్రాంతంలోనే ఇరుకైన మైదానాలు ఉన్నాయా? మిగతా ఖండమంతా బాగా విస్తారమైన పీఠభూమి విస్తరించి ఉంది. మీరు పటాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే ఈ పీఠభూమి ఎత్తు అన్ని ప్రాంతాలలోను సమానంగా లేదనే విషయాన్ని గమనిస్తారు. నైలు, కాంగో నదీ పరీవాహక ప్రాంతాన్ని పరిశీలించండి. ఈ పీఠభూమిపైన అనేక పర్వతశ్రేణులు ఉన్నాయి. ఆఫ్రికాలోనే అత్యంత ఎత్తైన పర్వత శిఖరం టాంజానియాలోని కిలిమంజారో పర్వతం.

ఎత్తైన పీఠభూములలో చాలా పొడవైన, ఇరుకైన లోయలు ఉన్నాయి. ఈ లోయలలో విశాలమైన సరస్సులు అనేకం ఉన్నాయి.

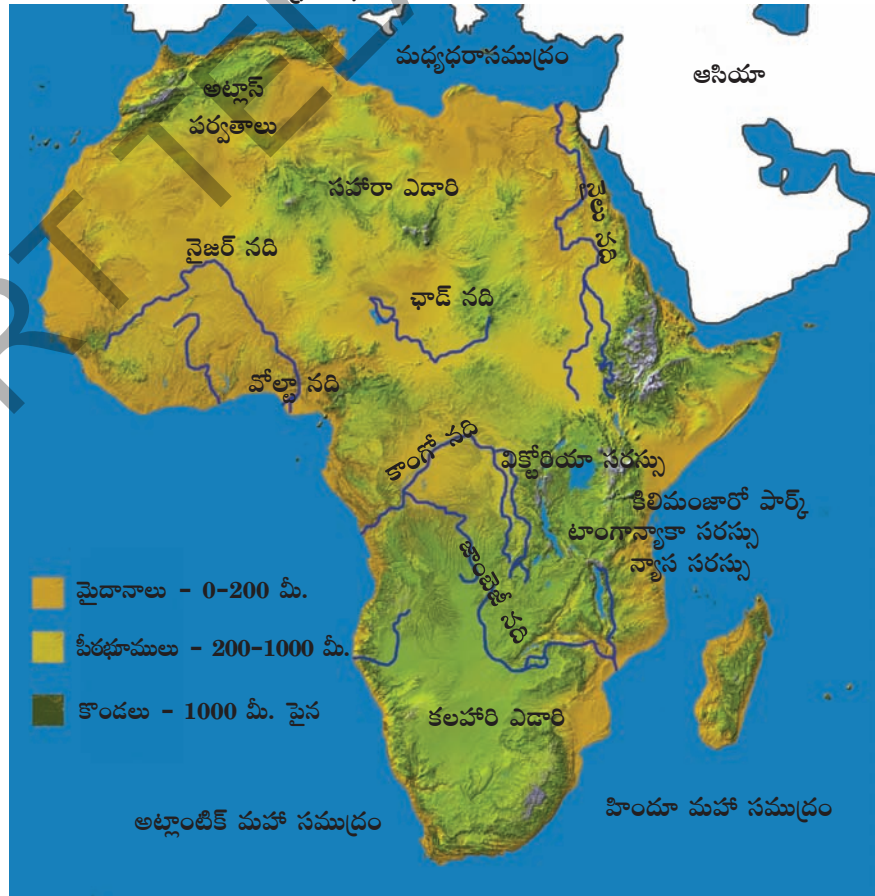
- ◆ ఆఫ్రికాలోని విక్టోరియా సరస్సు కాకుండా రెండు ఇతర సరస్సులను గుర్తించండి. వాటి పేర్లు రాయండి.
- ◆ ఆఫ్రికా పటంలో కింద సూచించిన నదులను గుర్తించండి. పటం-6ను ఉపయోగించి ఆఫ్రికా ఖండంలోని దేశాలను గుర్తించండి. ఏ దేశం గుండా కింది నదులు ప్రవహిస్తున్నాయి? అలాగే ఏ సముద్రంలో కలుస్తున్నాయో గుర్తించండి.

నది	దేశం	సముద్రం
1. నైలు		
2. నైజర్		
3. కాంగో		
4. జాంబేజి		

పటం-1 ఆఫ్రికా భౌతిక పటం

పటం-1 చూసి కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి:

- ◆ ఇరుకైన తీరమైదానం సగటు ఎత్తు ఎంత?
- ◆ ఎక్కువ ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించిన పీఠభూమి ఎత్తు ఎంత?
- ◆ ఆఫ్రికాలో దక్షిణ తూర్పు భాగాలలోని పీఠభూముల ఎత్తు
- ◆ ఉత్తరాన పర్వతాలు ఉన్నాయి.

ఈ ఖండం ఉత్తర ప్రాంతంలో ఎలాంటి నదులు మనకు కనిపించవు. ఈ ప్రాంతం పేరే సహారా ఎడారి. ఇక్కడ వర్షపాతం చాలా తక్కువ. ఒక్క నైలునది మాత్రం ఈ సహారా ఎడారి గుండా ప్రవహిస్తుంది.

పీఠభూమిలో విశాలమైన సరస్సులను చూడండి. ఆఫ్రికాలోని సరస్సులన్నింటికంటే విక్టోరియా సరస్సు పెద్దది. ఇది ప్రపంచంలోని పరిశుభ్రమైన నీరు లభించే పెద్ద సరస్సులలో ఒకటి. నైలునది ఈ సరస్సునుంచి వుడుతుంది.

ఈ నది పుట్టిన ప్రాంతంలో ఎక్కువ వర్షపాతం ఉండటంవల్ల ఎక్కువ నీరు ఉండి సహారా ఎడారి గుండా ప్రవహిస్తూ మధ్యధరా సముద్రంలో కలుస్తున్నది. నైలునది ఈజిప్టు గుండా ప్రవహిస్తుంది. ఈజిప్టులో చాలాభాగం ఎడారితో నిండి ఉంది.

నైలునది నాగరికత అభివృద్ధి చెందడానికి తోడ్పడింది. ఈజిప్టు నాగరికత ఎంతో ప్రాచీనమైనది. ఎన్నో వేల సంవత్సరాల నుంచి నైలునది నీరు ద్వారా ఈజిప్టులోని భూములు సాగు అవుతున్నాయి (పటం-3 చూడండి).

పటం-2 ఆఫ్రికా - రేఖా చిత్రం

శీతోష్ణస్థితి:

మీరు ఆఫ్రికా ఖండాన్ని గ్లోబుమీద పరిశీలించి- నట్లయితే భూమధ్యరేఖ ఈ ఖండం మధ్యగుండా పోవటాన్ని గమనిస్తారు. ఈ విధంగా ఆఫ్రికా ఉత్తరదక్షిణ భాగాలుగా వేరుపడిఉంది.

- ♦ ఆఫ్రికా పటాన్ని పరిశీలించి కర్మట రేఖను గుర్తించి పటం-2లో సూచించండి. భూమధ్యరేఖకు దక్షిణ భాగాన మకర రేఖ ఉంది. ఈ రేఖను గుర్తించి పటంలో సూచించండి.
- ♦ భూమధ్యరేఖ ఇంకా ఏవైనా ఇతర ఖండాల మధ్యగుండా వెళుతోందా?

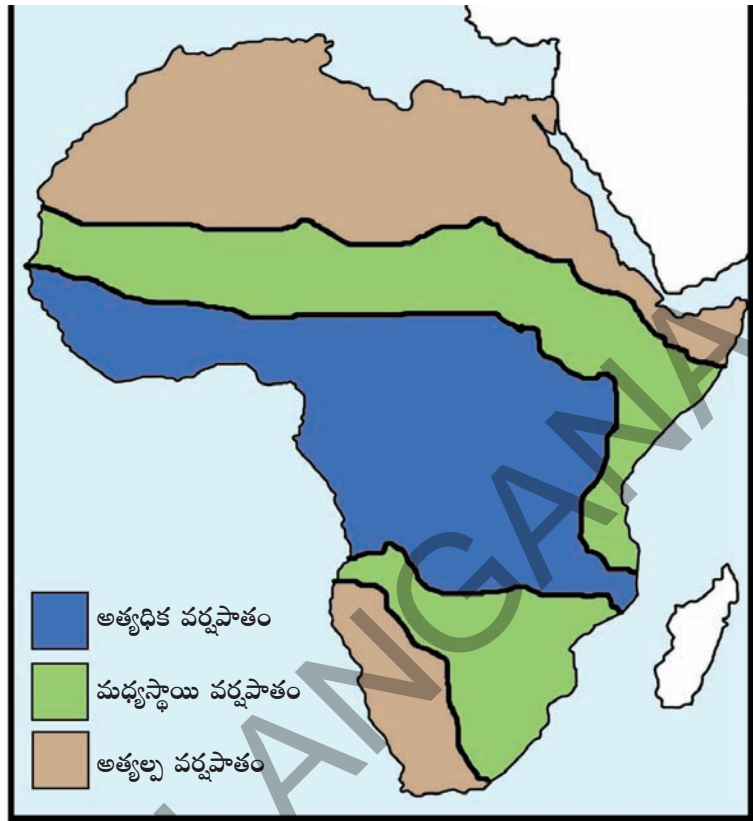
కర్మట రేఖ, మకర రేఖ మధ్య ఉన్న ప్రాంతంలో శీతోష్ణస్థితి వేడిగా ఉంటుంది. ప్రపంచంలోనే ఇది అతి ఉష్ణమండల ప్రాంతం. ఇక్కడ చలి ఉండదు. ఈ ప్రాంతాన్ని ఉష్ణమండలం అంటారు (Tropic Region).

- ♦ ఆఫ్రికా పటంలో ఈ ప్రాంతాన్ని గుర్తించి అక్కడ “అయన రేఖా ప్రాంతం”గా రాసి భూమధ్య రేఖకు ఉత్తరంవైపు ఉన్న ప్రాంతాన్ని ఒక రంగుతోను దక్షిణంవైపు ఉన్న ప్రాంతాన్ని వేరొక రంగుతోనూ నింపండి.

అయనరేఖలకు దక్షిణం, ఉత్తరం వైపు ఉన్న ప్రాంతాలలో వేసవికాలం, శీతాకాలం ఉంటుంది. వీటిని సమశీతోష్ణ ప్రాంతాలు (Temperate Regions) అంటారు.

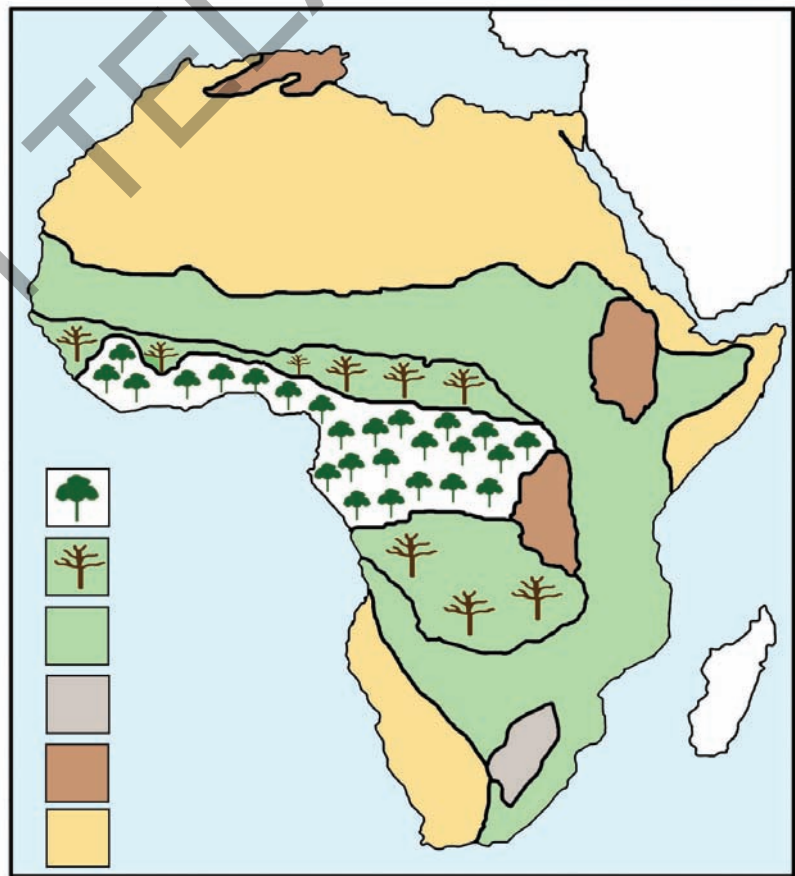
ఇంతవరకు మనం వేసవికాలం, శీతాకాలం గురించే చర్చించాం. అయితే వర్షపాతం ఎక్కువగా పొందే ఉష్ణమండల ప్రాంతాలలో కంటే, తక్కువ వర్షపాతం పొందే ప్రాంతాలు భిన్నమైన శీతోష్ణపరిస్థితులను కలిగి ఉంటాయి.

పటం-3 : ఆఫ్రికా-వర్షపాత విస్తరణ

పటం-4 : ఆఫ్రికాలోని సహజ వృక్ష సంపద

భూమధ్యరేఖా ప్రాంతపు అడవులు
విశాలపత్ర వృక్షాలు, గడ్డిభూములు
సవాన్నా
ఎత్తైన పీఠభూములలో మెత్తటి గడ్డి
పర్వత శ్రేణులలోగల వృక్ష సంపద
ఎడారిప్రాంతపు వృక్షసంపద

అత్యధిక వర్షపాతం ఉన్న ప్రాంతాలు:

భూమధ్య రేఖకు రెండువైపులా ఆఫ్రికాలోని చాలా ప్రాంతాల్లో అత్యధిక వర్షపాతం ఉంటుంది. పటం-3లో అత్యధిక వర్షపాతం ఉన్న ప్రాంతాలను గుర్తించండి. ఆఫ్రికాలోని పశ్చిమ భాగంలోను, మధ్యభాగంలోను ఈ ప్రాంతాలున్నాయి. ఎక్కువ వర్షపాతం, వేడి వాతావరణంవల్ల ఇక్కడ దట్టమైన అడవులు ఉన్నాయి.

అతి తక్కువగా లేదా పరిమిత వర్షపాతం ఉన్న ప్రాంతాలు:

పటం-3ను పరిశీలించి తక్కువ వర్షపాతం నమోదయ్యే ప్రాంతాలను గుర్తించండి. ఒక మాదిరి వర్షం నమోదు అయ్యే ప్రాంతాలు అత్యధికంగా వర్షపాతం నమోదు అయ్యే ప్రాంతాలకు ఆనుకొని ఉన్నాయి. వర్షపాతం మితంగా ఉండే ప్రాంతాలలో వర్షం వేసవి కాలంలోనే పడుతుంది. కాని భూమధ్యరేఖా ప్రాంతంలో సంవత్సరం పొడవునా వర్షం పడుతుంది.

మనదేశంలోలాగే ఆఫ్రికాలో మధ్యస్థంగా వర్షం పడే ప్రాంతాలలో పొడి, తేమ వాతావరణం ఉంది. ఈ ప్రాంతాలలో ఈ రకమైన వర్షపాతంవల్ల పొడవైన గడ్డి పెరుగుతుంది. ఏనుగు కూడా కనిపించనంత ఎత్తులో, దట్టంగా ఈ గడ్డి ఉంటుంది. వీటినే సవాన్నా గడ్డిభూములు అంటారు. పటం-4 ను పరిశీలించండి. ఎన్నో రకాల క్రూరజంతువులు సవాన్నా ప్రాంతంలో ఉంటాయి. వీటిని గురించి మీరు తరవాత తెలుసుకుంటారు.

ఆఫ్రికాలోని ఎక్కువ భూభాగం అతితక్కువ వర్షపాతాన్ని కలిగి ఉండి లేదా సంవత్సరాల నుండి వర్షపాతం లేకుండా ఉండి తీవ్ర శుష్కప్రాంతంగా, పొడిగా ఉంది.

- ♦ పటం-3లో ఈ శుష్క (వర్షాభావ(arid)) ప్రాంతాన్ని గుర్తించండి.

ఆఫ్రికాలోని ఉత్తర భూభాగంలోని సగభాగం శుష్క ప్రాంతం. ఈ ప్రాంతాన్ని 'సహారా ఎడారి' గా పిలుస్తారు. ఈ ఎడారి ప్రాంతంలో కొన్ని చోట్ల ముళ్ళ పొదలు, చిన్న చిన్న గడ్డి మొక్కలు పెరుగుతాయి. మిగిలిన ప్రాంతం పూర్తిగా ఇసుక దిబ్బలతో, కొండలు, పర్వతాలు రాళ్ళు,

గులకరాళ్ళతో నిండి ఉంది. దక్షిణ భాగంలో ఉష్ణమండల ప్రాంతం ఉంది. దీన్ని కలహరీ ఎడారిగా పిలుస్తారు.

పటం-2, 4ను పోల్చండి. ఈ కింది వాటికి జవాబులివ్వండి.

- ♦ అత్యధిక వర్షపాతం ఉన్న ప్రాంతాలలో చెట్లు ఉన్నాయి.
- ♦ వర్షపాతం మధ్యస్థంగా ఉన్న ప్రాంతాలలో చెట్లు ఉన్నాయి.
- ♦ అతి తక్కువ వర్షపాతం గల ప్రాంతాలలో చెట్లు ఉన్నాయి.

ఈ పాఠం ప్రారంభంలో ఆఫ్రికాలోని వివిధ ప్రాంతాలను చూపే చిత్రం ఉంది. ఈ చిత్రంలో ఎంతో వైవిధ్యం ఉంది. కొన్నిచోట్ల దట్టమైన అడవులున్నాయి. ఇంకొకవైపు చెట్లు, గడ్డి పెరగడం మిగిలిన కొన్ని ప్రాంతాలలో గడ్డి, ముళ్ళపొదలు, ఇంకా కొన్ని ప్రాంతాలలో ఏరకమైన మొక్కలూ, చెట్లూ లేకుండా ఉంది.

ఆఫ్రికా ప్రజలు:

వివిధ భాషలు మాట్లాడే ప్రజలు, వివిధ జీవనశైలులు, అలవాట్లతో వేర్వేరు ప్రాంతాలలో నివసిస్తున్నారు. ప్రాచీనకాలం నుండి ఇక్కడి ప్రజలు చిన్న తెగలుగా ఉండి జంతువులను వేటాడుతూ, పశుపోషణ, వ్యవసాయం చేస్తూ జీవిస్తున్నారు. వీరు భూమధ్యరేఖా ప్రాంతంలో, ఎడారి ప్రాంతంలో నివసిస్తున్నారు. పశు పోషకులు ఎత్తైన పీఠభూమిలో గల సవాన్నా గడ్డిభూములలో తమ జంతువులను మేపుతారు. నదీతీర ప్రాంతంలో అడవి భాగం అంచులలో వ్యవసాయం ఎంతోకాలంగా చేస్తున్నారు. సముద్ర తీరప్రాంతంలో ఎన్నో పట్టణాలు ఉన్నాయి. అక్కడకు ఎంతో దూరంనుంచి వర్తకులు వచ్చి వ్యాపారాలు చేసేవారు.

చిత్రం-6.4

బోబాబ్ చెట్టు

ఆఫ్రికా, యూరప్, ఆసియా:

చాలా కాలం క్రితం వరకు ఇతర ఖండాల వారికి ఆఫ్రికా గురించి తెలియదు. యూరోపియన్లకు ఆఫ్రికా సముద్రతీర ప్రాంతంలోని ఉత్తర ప్రాంతాలు తెలియగా, భారతీయులకు, అరబ్బు వ్యాపారులకు తూర్పు తీర ప్రాంతం గురించి తెలిసింది.

- ◆ పటాన్ని పరిశీలించి యూరోపియన్లు ఆఫ్రికాలోని ఉత్తర సముద్రతీర ప్రాంతాన్ని ఏవిధంగా చేరుకున్నారో ఊహించండి. యూరప్ నుండి ఆఫ్రికా వెళ్లటానికి ఏమార్గం గుండా వెళ్లాలి? మార్గంలో ఏ సముద్రాన్ని దాటవలసి ఉంది?

ఈ తీరప్రాంతాలను మినహాయిస్తే యూరోపియన్లకు, భారతీయ లేదా అరబ్ వర్తకులకు ఆఫ్రికాలోని మిగిలిన ప్రాంతాల గురించి తెలియదు.

500 సంవత్సరాల కిందట, యూరోపియన్లు సముద్ర మార్గం గుండా భారతదేశాన్ని చేరుకోడానికి ఆఫ్రికా చుట్టుతిరిగి వచ్చేవారు. అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం దాటుతూ వారు సెయింట్ మదీర, ఆజోర్స్ ద్వీపాలలో ఆగేవారు. ఈ ద్వీపాలనుంచి దక్షిణం వైపు ప్రయాణించడానికి వీరు భయపడ్డారు. అక్కడ చాలా వేడిగా ఉంటుందని, సముద్రంకూడా వేడినీటితో మసలుతూ ఉంటుందని భావించారు. తరువాత 1498 సంవత్సరంలో పోర్చుగీసు నావికుడు వాస్కోడగామా ఆఫ్రికా దక్షిణ అగ్రం వెళ్లి అక్కడనుంచి భారతదేశం చేరుకున్నాడు.

పటాన్ని పరిశీలించి కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు ఇవ్వండి:

చిత్రం-6.5 దక్షిణ ఆఫ్రికాలో కేప్ ఆఫ్ గుడ్ హోప్

- ◆ ఎవరైనా ఆఫ్రికానుంచి ఇండియా రావాలంటే ఏ మార్గంగుండా ప్రయాణించాలి? ఏ సముద్రాన్ని మధ్యలో దాటతాం?
- ◆ ఆసియా, ఆఫ్రికా ఖండాలు భూమార్గం ద్వారా కలిసి ఉన్నాయా?

ఆఫ్రికా తీరప్రాంతం:

మీరు యూరప్ గురించి చదువుతున్నప్పుడు అక్కడి సముద్రతీరం ఖండఖండాలుగా ఉన్నదని గమనించారు. సముద్రతీరంలోకి చొచ్చుకొని వచ్చిన భూభాగాలను, ఆఖాతాలను గురించి మీరు చదివారు. ఇవి యూరోపియన్ల సముద్ర ప్రయాణానికి ఏ విధంగా ఉపయోగపడ్డాయో గుర్తుతెచ్చుకోండి.

- ◆ ఆఫ్రికా ఖండ సముద్రతీర ప్రాంతాన్ని చూడండి. విడిపోయిన (Broken Coast) తీర ప్రాంతం మీకు కనిపిస్తోందా? లేదా చదునుగా ఉన్న తీరప్రాంతం కనిపిస్తోందా?
- ◆ యూరప్ లోలాగ ఇక్కడ కూడా చాలా అఖాతాలు, సముద్రతీరాలు ఉన్నాయా? ఆఫ్రికాలో ఉన్న ఒక అఖాతాన్ని, సముద్రాన్ని పటం-6లో పరిశీలించి చెప్పండి.

యూరోపియన్లు మొదట ఆఫ్రికాలోపలికి వెళ్లటానికి ప్రయత్నించినప్పుడు ఎన్నో ఆఫ్రికా తెగలవారు వారితో యుద్ధంచేశారు. వర్తకంలో ఆఫ్రికావారిని యూరోపియన్లు మోసంచేసి, వారిని బానిసలుగా చేసుకొని ఇతర దేశాలలో అమ్మారు. యూరోపియన్లు ఆఫ్రికాలో తమ రాజ్యాన్ని స్థాపించి అక్కడ ఉన్న వనరులను, సంపదను దోచుకోవాలనుకున్నారు. అందువల్ల ఆఫ్రికా ప్రజలు వారి ప్రయత్నాలను అడ్డుకుంటూ వారిని తమ భూభాగంలోకి రాకుండా చేశారు.

బానిసల వర్తకం (Slave Trade):

16వ శతాబ్దంలో యూరోపియన్లు అమెరికాకు వలస వెళ్లారు. అక్కడ భూములను సేద్యం చేశారు. అక్కడ ఎంతో భూమి ఉంది కాని భూములలో పనిచేయడానికి సరిపోయేటంతగా ప్రజలు లేరు. ఈ అవసరాన్ని తీర్చుకోడానికి ఆఫ్రికా నుంచి బానిసల వర్తకం ప్రారంభం అయింది.

కోస్తా తీర ప్రాంతం లోని గినియాలోను, ఆఫ్రికా తూర్పుతీర ప్రాంతంలోను ఉన్న వాళ్ళను పట్టుకొని వాళ్ళను బానిసలుగా చేసుకొన్నారు. ఈ విధంగా పట్టుకున్న వారిని సముద్రతీరానికి తీసుకొని వచ్చి యూరోపియన్లకు అమ్మేవారు. ఇందుకు ప్రతిఫలంగా ఆఫ్రికాలోని

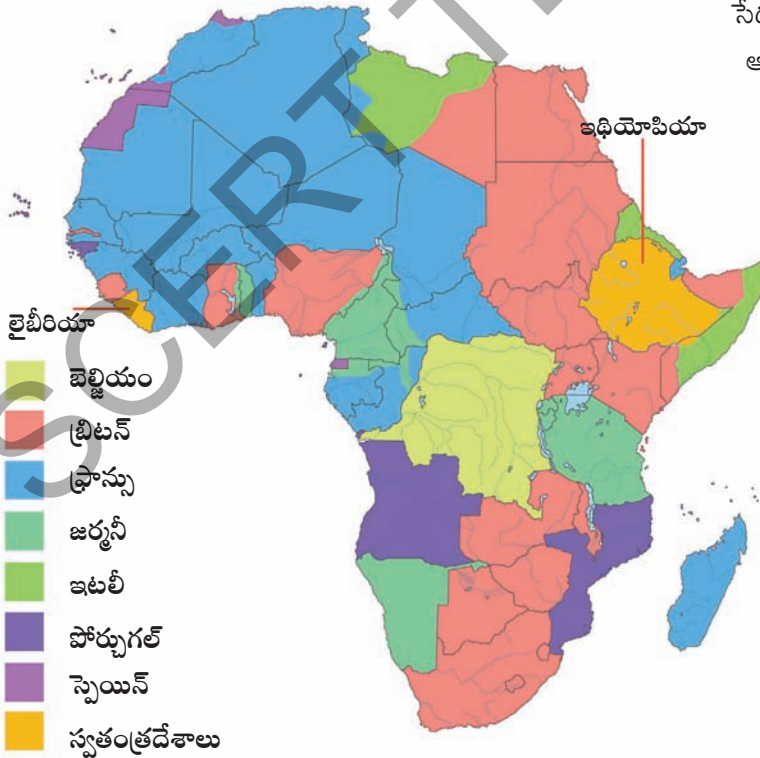

చిత్రం-6.6 సంకెళ్లతో బానిస

కొన్ని తెగల పెద్దలు యూరోపియన్ల నుంచి తుపాకులు, ఇనుప ఆయుధాలు, మద్యం, దుస్తులను పొందేవారు.

ఈ విధంగా బానిసలుగా చేసినవారిని ఎన్నో ఇబ్బందులు పెట్టేవారు. ఎంతో మంది ప్రయాణం పూర్తికాకముందే, రేవుకు చేరుకోకుండానే మార్గమధ్యంలో మరణించేవారు. నౌకలు పూర్తిగా బానిసలతో నిండి ఉండేవి. వారికి అవసరమైన ఆహారం, నీరు, మందులు

పటం-5 1913లో యూరోపియన్ వలస ప్రాంతాలు

అందుబాటులో ఉండేవికావు. ఆరోజులలో ఆఫ్రికా నుండి అమెరికాకు వెళ్ళడానికి ఎన్నో రోజులు పట్టేది. అందువల్ల అనారోగ్యంతో, పొష్టికాహార లోపంతో ఎంతోమంది బానిసలు ప్రయాణంలోనే మరణించేవారు.

అమెరికాలో కూడా వీరిపై అమానుషంగా కఠిన చర్యలు తీసుకునేవారు. వారితో ఎంతో వని చేయించుకుంటూ వారికి సరిపడే ఆహారం, ఉండటానికి వసతి కల్పించలేదు. ఈ విధంగా ఆఫ్రికానుంచి ఎన్నో లక్షల మందిని బానిసలుగా అమెరికా దక్షిణ, ఉత్తర ప్రాంతాలకు, దగ్గరలోని ద్వీపాలకు తరలించారు. వీరిలో లక్షల మంది మరణించారు. 16వ, 17వ శతాబ్దంలో ఈ రకమైన బానిసలవర్తకాన్ని ఎన్నో కంపెనీలు నిర్వహించాయి. 19వ శతాబ్దంలో ఈ వర్తకం ముగిసింది. అమెరికాలో ఈ విధంగా వచ్చిన బానిసలందరినీ అనేక పోరాటాల అనంతరం స్వేచ్ఛాయుత అమెరికా పౌరులుగా 1860లో ప్రకటించారు.

యూరప్ వలసప్రాంతాలు:

యూరోపియన్లు భారతదేశాన్ని చేరడానికి ఆఫ్రికాను చుట్టి వచ్చేవారని మీరు తెలుసుకున్నారు. ఆ ప్రయత్నంలో వారు ఆఫ్రికా నౌకాశ్రయాల్లో సేదతీరేవారు. తరువాత పోర్చుగీసు, డచ్, ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచి, జర్మనులు ఆఫ్రికా ఖండంలోని లోపలి భూభాగంలోకి ప్రవేశించి అక్కడి ప్రాంతాలను వలసప్రాంతాలుగా చేసుకున్నారు. పటం-5లో 19వ శతాబ్దంనాటి ఆఫ్రికా రాజకీయ పరిస్థితిని చూడండి. ఈ పటం 5 యూరోపియన్ దేశాలు వలసలుగా చేసుకున్న ప్రాంతాలను చూపిస్తుంది.

- ♦ ఆఫ్రికాలో వలస ప్రాంతాలు ఏర్పరుచుకున్న యూరప్ దేశాలను యూరప్ పటంలో మీరు గుర్తించండి.
- ♦ సూడాన్, జైరీలో వలస

ప్రాంతాలు ఏర్పరుచుకున్న ఐరోపా దేశాలు ఏవి?

- ◆ ఆఫ్రికాలో వలసలు ఏర్పడని ఏదైనా ఒక ప్రాంతాన్ని మీరు గుర్తించగలరా?

యూరోపియన్లు ఆఫ్రికాలో వలసప్రాంతాలు ఏర్పరుచుకుంటూ ఖండం లోపలి భాగంలోకి వెళ్లారు. వాళ్ళు ఉత్తరం వైపు నైలునది పుట్టుక స్థానం వరకు ప్రయాణించారు. పశ్చిమ ప్రాంతంలో నైజర్ లోయ నుండి దక్షిణం వైపు కేప్టౌన్ వరకు వెళ్లారు. జాంబేజి నదీ పరీవాహక ప్రాంతాన్ని ఆవిష్కరించారు.

యూరోపియన్లు ఆఫ్రికా కలప, ఖనిజ సంపదను పెద్ద ఎత్తున యూరప్ కు ఎగుమతి చేశారు. ఆఫ్రికా ఖండం దక్షిణప్రాంతంలోని బంగారం గనులు, వజ్రాల గనులు నేటికీ యూరోపియన్ కంపెనీల ఆధీనంలో ఉన్నాయి. జాంబియా, జింబాబ్వేలలో విలువ కట్టలేని రాగి గనులు ఉన్నాయి. ఎంతో కాలంనుంచి ఈ ఖనిజం వారికి ఎంతో ముఖ్యమైన ఎగుమతి. ఆఫ్రికానుంచి వనరులను ఎగుమతి చేయటం యూరోపియన్లు ఆసక్తి. వారు టీ, కాఫీ, రబ్బరు, పొగాకు మొదలైన తోటల పెంపకం చేపట్టి వాటిని యూరప్ కు ఎగుమతి చేసేవారు.

నైజీరియాలో పంటలు/తోటలు:

మీకు చాక్లెట్లు తినడమంటే ఇష్టమే కదా? వాటిని నైజీరియాలో పండే కోకోతో తయారుచేస్తారు. దక్షిణ నైజీరియాలో కోకో మాత్రమే కాకుండా రబ్బరు తోటలు ఉన్నాయి. పామ్ ఆయిల్ చెట్లకూడా ఎక్కువగా పెంచుతారు. వీటి గింజలనుండి నూనె తీస్తారు. పడవలో నైజర్ నదిని దాటి పామ్ ఆయిల్ పండ్లను, గింజలను సేకరిస్తారు. పూర్వం అడవులలోనే పామ్ ఆయిల్ చెట్లు పెంచేవారు. డిమాండ్ పెరగడంతో అటవీ ప్రాంతాలలో వీటి ఉత్పత్తి పెరిగింది. నైజీరియానుండి కోకో, రబ్బరు, పామ్ ఆయిల్ ఎగుమతి చేసి విదేశీ మారకద్రవ్యాన్ని పొందుతున్నారు.

- ◆ నైజీరియాలో ఈ పంటలను వండించే ప్రాంతాలను పటం-4లో గుర్తించండి.

బ్రిటిష్ వారు తోటలు పెంచడం మొదలుపెట్టారు. అడవులనుండి వచ్చే ఉత్పత్తితో బ్రిటిష్ వారు సంతృప్తిపడేవారు కారు. వారు ఎక్కువ ఉత్పత్తి చేసి ఎగుమతి చేసేవారు.

తోటలు వారికి అనేక పనులను సులభం చేశాయి. మొదటగా వారు అడవులకు వెళ్లి పామ్ ఆయిల్ చెట్లను గుర్తించాల్సిన అవసరం ఉండేది కాదు. చెట్లు అన్నీ ఒక్కచోటనే పెంచినందువల్ల వాటిని కాపాడటం, పంట కోయడం సులభమయింది. వ్యాపారానికి అవసరమైన ఉత్పత్తి బాగా పెరిగింది. నైజీరియా ప్రజలు ఈ తోటలలో పనిచేయడం ప్రారంభించారు. బ్రిటిష్ వారు ఈ తోటలకు మేనేజర్లుగా ఉండేవారు. ఈ విధంగా నైజీరియాలో పామ్ ఆయిల్ చెట్లు, కోకో, రబ్బరు వంటి వాణిజ్య వ్యవసాయం మొదలైంది.

ఇది మాత్రమే కాకుండా, తోటలుగల ప్రాంతంలో అనేకమైన ప్రాసెసింగ్ పరిశ్రమలు ఏర్పాటుచేశారు. వీటిలో కోకో పండ్లనుంచి గింజతీయడం, వీటిని ఎండబెట్టడం, పామ్ చెట్ల పండ్లనుంచి నూనెను తీయడం, చెట్లనుంచి రబ్బరు తీయడం వంటివి ముఖ్యమైనవి.

వీటినుండి వచ్చే లాభాన్ని ఎక్కువగా బ్రిటిష్ వారు పొందేవారు. నైజీరియా ప్రజలు కేవలం వ్యవసాయ కూలీలుగా పనిచేసేవారు. భారత దేశంలో బ్రిటిష్ వారి కాలంలో వ్యాపారం కోసమే టీ, కాఫీ తోటలు ప్రారంభమైనాయి. 1960 వరకు నైజీరియా బ్రిటిష్ వారి అధీనంలో ఉండి, స్వాతంత్ర్యం పొందినది. ఆ తరువాత క్రమంగా తోటల పెంపకం మరియు ఈ తోటలకు సంబంధించిన వ్యాపారం నైజీరియా ప్రజల అధీనంలోకి రావడంతో వారు ప్రయోజనం పొందుతున్నారు.

స్వతంత్ర ఆఫ్రికా:

ఆఫ్రికా దేశాలు యూరోపియన్ల అధికారంనుంచి శతాబ్దకాలంగా స్వాతంత్ర్యం పొందుతున్నాయి. కొత్త దేశాల ఆవిర్భావం జరిగి అక్కడి ప్రజలు నూతన ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. అయితే ఎంతోమంది యూరోపియన్లు ఆఫ్రికా ఖండంలోనే స్థిరనివాసం ఏర్పరుచుకున్నారు. కాని ఆఫ్రికన్లు మెల్లమెల్లగా తమ దేశంమీద, తమ అడవులమీద, గనులమీద, వ్యవసాయ ఉత్పత్తులమీద ఆధిపత్యం నెలకొలుపుకొంటూ వాటి ప్రయోజనాలు పొందుతున్నారు.

ఆఫ్రికాలో ఖనిజ సంపద

బొగ్గు, రాగి, తగరము మొదలైన ఖనిజాలు ఆఫ్రికా ఖండంలో విరివిగా లభిస్తాయి. బంగారం, వజ్రాలు వంటి విలువైన ఖనిజాలకు బహుశ ప్రపంచంలోనే ఈ ఖండం అత్యధిక ఉత్పత్తిదారు. ఇక్కడ ప్రజలను బానిసలుగా పనిచేయించుకొని ఖనిజ సంపదను దోచుకోవడమే ఐరోపా వాసుల ముఖ్య ఉద్దేశ్యం. ఆఫ్రికా దేశాలు స్వాతంత్ర్యం పొందినప్పటికీ ఖనిజ సంపదపై నేటికీ ఐరోపా కంపెనీలో ఆధిపత్యం కొనసాగుతూనే ఉంది.

ఉదాహరణకు నైజీరియా సహజ వనరులలో ఖనిజ తైలం లేదా పెట్రోలియం అతి ప్రధానమైనది. ఈ దేశంలోని చమురు శుద్ధి కర్మాగారాలపై డచ్ కంపెనీలు ఆధిపత్యం కలిగి వున్నాయి. 1958 నుండి నైజీరియా ఖనిజ తైలాన్ని ఎగుమతి చేస్తూనే ఉంది. చమురు శుద్ధి కర్మాగారాలు హార్కోర్ట్‌లోను (Harcourt), వారిపోర్ట్‌లోను (Vari-port) నెలకొల్పారు.

నేటికీ ఈ పరిశ్రమ దాదాపు విదేశీ కంపెనీల చేతిలో ఉంది. నైజీరియా ప్రభుత్వానికి ఉన్న వాటా చాలా తక్కువ.

నైజీరియాలో లభించే ఇతర ఖనిజాల పరిస్థితి కూడా ఇలాగే ఉంది.

నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పెద్ద మొత్తంలో పెట్టుబడులతో విదేశీ కంపెనీలు ఆఫ్రికాలోని ఖనిజాలు వెలికి తీసి శుద్ధి చేసే పరిశ్రమలు నెలకొల్పి స్థానికులకు ఉపాధి అవకాశాలు కల్పిస్తున్నాయి. శ్రామికులకు తక్కువ వేతనాలు చెల్లించి ఎక్కువ లాభాలు పొందుతున్నాయి. చాలా కంపెనీలు పర్యావరణ పరిరక్షణను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాయి. తద్వారా ప్రజలకు ప్రకృతికి ఎంతో నష్టం కలుగుతున్నది. దీని యొక్క ప్రభావము భూమి నాణ్యతపై, ప్రజల జీవనం పై తీవ్ర ప్రభావం చూపుతున్నది.

♦ ఆఫ్రికా దేశాలను తెలుసుకొని వాటిని పటం-7లో రంగులతో దిద్ది, దేశాల పేర్లు రాయండి.

కీలకపదాలు:

వలస ప్రాంతాలు బానిస పీఠభూమి

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరుచుకోండి

- 1) యూరప్‌నుండి ఆఫ్రికాలోని ఉత్తర భాగాన్ని చేరుకోవాలంటే మార్గమధ్యంలో ఏ సముద్రాన్ని దాటాలి?
- 2) యూరోపియన్లు ఆఫ్రికాలోని అంతర్భూభాగాలు చేరుకున్నప్పుడు వారు ఎదుర్కొన్న మూడు ఇబ్బందులు ఏవి?
- 3) ఆఫ్రికాలోని రెండు పెద్ద ఎడారులు ఏవి?
- 4) ఈ పాఠంలో ఆఫ్రికాకు సంబంధించిన రెండు రాజకీయ పటాలున్నాయి. ఆ రెండు పటాలను పరిశీలించి నైజీరియా, జింబాబ్వే దేశాలు గతంలో ఏ యూరోపియన్ దేశ నియంత్రణలో ఉన్నాయో గుర్తించండి.
- 5) ఆఫ్రికాలోని భూమధ్యరేఖాప్రాంతంలో అడవులున్న దేశాలను రెండింటిని గుర్తించండి.
- 6) ఆఫ్రికాలో యూరోపియన్లు ఏ వస్తువుల వ్యాపారం చేశారు? వారు వర్తకంకోసం ఏరకమైన వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను ప్రోత్సహించారు?
- 7) బానిసల వర్తకంలో ఎవరు లబ్ధిపొందారు? అమెరికావారికి బానిసలు ఎందుకు అవసరమయ్యారు?
- 8) బానిసల వర్తకం చాలా హేయమైనదని నీవు ఎట్లు చెప్పగలవు?
- 9) ఈ పాఠ్యాంశం చివరి పేరా చదివి, వ్యాఖ్యానించండి.

పటం-6 : ఆఫ్రికా దేశాలు

పటం -6 సహాయంతో ఈ పటంలో ఉన్న దేశాలను గుర్తించండి. వాటికి వివిధ రంగులను వేయండి. ఏ రెండు సరిహద్దు దేశాలకు కూడా ఒకే రంగు రాకుండా జాగ్రత్త తీసుకోండి.

పటం-7 : ఆఫ్రికా దేశాలు

